

САЛМОНЕЛОЗА ПО ПТИЦИТЕ (SALMONELLOSIS)

1. Разпространение:

Салмонелозата е едно от най-често срещаните бактериални заболявания в света. В Европейския съюз (ЕС) всяка година се докладват над 100 000 случая на хора. По-голямата част от хранителните инфекции при хора са със *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium*.

За да защити потребителите от *Salmonella*, ЕС е приел интегриран подход към безопасността на храните от фермата до вилницата. Подходът се състои както от оценка на риска, така и от мерки за управление на риска, включващи всички основни участници: държави-членки на ЕС, Европейска комисия, Европейски парламент, Европейски орган по безопасност на храните (EFSA) и Европейски център за профилактика и контрол на заболяванията (ECDC).

Координираният подход на всички участници в ЕС по отношение на зоонозните болести спомогна за намаляване на случаите на салмонелоза при хората. В рамките на Европейския съюз се изпълняват координирани между държавите членки Програми за мониторинг и контрола на *Salmonella* в популациите от домашни птици. Определени са цели за намаляване на *Salmonella* в птичи стада (например кокошки носачки, бройлери, пуйки) и включително и свине.

В България се отчита тенденция за драстично намаляване разпространението на *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* при популациите птици в последните години (под 1 %). *S. Infantis*, *S. Senftenberg*, *S. Kentucky*, *S. Agona* са най-често потвърдените серотипове Салмонела при развъдни стада кокошки, кокошки носачки и бройлери.

2. Епидемиология, трансмисия и клинични признаци :

Причинител: Подвижни бактерии, факултативни анаероби, грам-негативни пръчици от сем. *Enterobacteriaceae*, род *Salmonella*, видове *S. enterica* и *S. Bongori*. *S. enterica* има 6 подвида - *Enterica*, *Salamae*, *Arizonae*, *Diarizonae*, *Houtenae*, *Indica*, като най-често срещаните зоонози от салмонели се причиняват от подвид *Enterica*.

Възприемчиви видове - Всички видове домашни животни, включително и човека. Повечето серотипове причиняват заболявания при широк кръг животински видове, но някои са специфични за гостоприемника, напр. *S. Typhi* при хора и *S. Abortusovis* при овце. Други серотипове са адаптирани към гостоприемника, напр. *S. Choleraesuis* при прасета и *S. Dublin* говеда. Специфичните за и адаптирани към гостоприемника серотипове често причиняват септимични болест. При домашните птици, специфични болести са Pullorum или бяла диария и коремн тиф (причинени от *Salmonella enterica*, серотип Gallinarum biovar Pullorum (*Salmonella Pullorum*)).

Инкубационен период – 12-72 часа

Клинични признаци:

Ходът на инфекцията, клиничните признаци и епидемиологичните модели варират в зависимост от серотипа и видовете животни.

Може да се наблюдава широк спектър от клинични признаци, включително остра септицемия, остра или хронична диария, респираторно заболяване, аборт и артрит.

Заболяването може да протече субклинично и без клинични изяви. Птиците и птичи стада от задния двор могат да действат като резервоари на инфекция, а дивите птици като вектори за бактерията и като такива играят огромна роля в епидемиологията на заболяването и разпространението на хранителни токсикоинфекции.

При хората, в зависимост от локализацията и патогенезата заболяванията, които предизвикват бактериите от род *Salmonella*, се подразделят на 3 основни вида:

- *Тифо-паратифни заболявания*. Предизвикват системни инфекции, като патогенни са:
 - *Salmonella typhi* - причинява коремен тиф при хората.
 - *Salmonella paratyphi A* - причинява паратиф А.
 - *Salmonella paratyphi B* и *C* - причиняват салмонелози при животните и паратиф В и С при човек.
- *Хранителни токсикоинфекции*. Предизвикват се от редица салмонели, известни като агенти на салмонелози при животните. Водещи представители са:
 - *Salmonella typhimurium*
 - *Salmonella enteritidis*
- *Септицемии и локализиращи инфекции*.

3. Мерки за превенция и контрол:

Законодателство:

- [Закон за ветеринарномедицинската дейност](#)
- [Регламент \(ЕО\) № 2160/2003](#) на Европейския Парламент и на Съвета от 17 ноември 2003 година относно контрола на салмонела и други специфични агенти, причиняващи зоонози, които присъстват в хранителната верига.
- Регламент (ЕО) № 1177/2006: изисквания за използване на антимикробни средства и ваксини в програмите за контрол на домашните птици.
- Регламент (ЕО) № 2008/798 / ЕО: ограничение на вноса на живи птици и яйца;
- [ДИРЕКТИВА 2003/99/ЕО](#) НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ от 17 ноември 2003 година относно мониторинга на зоонозите и заразните агенти, причиняващи зоонози, за изменение на Решение 90/424/ЕИО на Съвета и за отмяна на Директива 92/117/ЕИО на Съвета, транспонирана в [НАРЕДБА № 9 от 28.01.2006](#) г. за мониторинг на зоонозите при профилактиката, ограничаването и ликвидирането им
- [Регламент \(ЕС\) No 200/2010](#) от 10 март 2010 г, изменящ Регламент (ЕС) No 2160/2003 на Европейския парламент и на Съвета относно целта на Общността за намаляване на разпространението на *Salmonella* серотипове при възрастни разплодни стада от видовете на *Gallus Gallus*
- [Регламент \(ЕС\) No 517/2011](#) от 25 май 2011 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 2160/2003 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на целта на Съюза за намаляване на разпространението на някои салмонелни серотипове сред кокошките носачки от вида *Gallus gallus* и за изменение на Регламент (ЕО) № 2160/2003 и Регламент (ЕС) № 200/2010 на Комисията final target set for reduction in flocks of laying hens
- [Решение \(ЕС\) No 1237/2007](#) относно ограничения за търговия на яйца а консумация
- [Регламент \(ЕС\) No 200/2012](#): от 8 март 2012 година относно целта на Съюза за намаляване на *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* в птичите стада бройлери, предвидена в Регламент (ЕО) № 2160/2003 на Европейския парламент и на Съвета final target set for reduction in flocks of broilers.

Мерки БАБХ:

- Програма за контрол на [Салмонела при разплодни стада птици](#), [кокошки носачки от р. Gallus Gallus](#), [бройлери](#) и [пуйки \(развѣдни и за угояване\)](#);

- [Взимане на проби на ниво ферма \(фекални, прахови, яйчни черупки и др.\) по схема, предварително одобрена от БАБХ/ОДБХ;](#)
- Ваксинация на стада развъдни стада птици, кокошки носачки от р. Gallus Gallus и развъдни пуйки по схема, предварително одобрена от БАБХ/ОДБХ (по желание на бизнес оператора);
- Вземане на проби и контрол на използването на антимикробни препарати, инхибитори и дезинфектанти. **Не е разрешено третиране с антимикробни препарати за борба със Salmonella в рамките на националните програми за контрол.**

Мерките при ликвидирането на заболяването: В рамките на ЕС не се допуска положителни за *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* стада птици, месо и яйца от тях да бъдат реализирани на пазара. Съгласно законодателството положителни за *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* стада птици и продукти от тях са обект на унищожаване или термична препработка.

Лабораторна диагноза : фекални и обувни проби, прахови проби , смивки от съоръженията, яйчни черупки и яйца, трупчета птици.

Лаборатории:

Акредитирани лаборатории в структурата на БАБХ:

- Национална референтна лаборатория “Салмонела, кампилобактер, стафилококус и антимикробна резистентност“, София;
- Лаборатория „Бактериални заболявания по животните“ към НДНИВМИ, София;
- Централна лаборатория за ветеринарно-санитарна експертиза и екология (ЦЛВСЕЕ);
- Изпитателно-диагностична лаборатория (ИДЛ) към ОДБХ-Шумен;
- ИДЛ към ОДБХ-Благоевград;
- ИДЛ към ОДБХ-Варна;
- ИДЛ към ОДБХ-Враца;
- ИДЛ към ОДБХ-Хасково;
- ИДЛ към ОДБХ-Сливен.

Одобрени, акредитирани частни лаборатории:

- - Лаборатория за изследване на храни, фуражи и биологични материали към „Районна ветеринарна станция – Русе“ и филиал в гр. София
- - „Биофарм-Инженеринг“ АД - гр.Сливен
- - Лаборатория за изпитване „Алименти“, „Ди енд Ви Консулт“ ООД – гр. Пловдив

Всички положителни изолати, получени от проведените лабораторни изследвания се потвърждават и типизират в Национална референтна лаборатория „Салмонела, кампилобактер, стафилококус и антимикробна резистентност“ при НДНИВМИ, бул. „Пенчо Славейков“ 15А, София 1606, Тел.: 02/952 3903

Дейности, делегирани на ЧПВЛ:

- пасивен надзор, докладване на всяко съмнение за възникване на болестта на официален ветеринарен лекар/съответната ОДБХ;
- изпълнение на [програма за самоконтрол във фермите, при спазване на схема](#), одобрена от БАБХ/ОДБХ и публикувана тук:.

4. Линк за актуална информация:

- Интернет страница на БАБХ
<https://tinyurl.com/y5fnc3ep> - Информация за болестта;
<https://tinyurl.com/y5yl5zjs> - Практическо ръководство за борба с високопатогенната (H5 и H7) инфлуенца по птиците.

- Европейска Комисия:

https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/avian-influenza_en

- Световна организация по здравеопазване на животните (OIE)

<http://www.oie.int/en/animal-health-in-the-world/update-on-avian-influenza/2018/>

http://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=chapitre_avian_influenza_viruses.htm

http://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahm/2.03.04_AI.pdf